

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 18. avgusta 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 94.

Temeljna načela novega obrtnega zakona.

(Referat g. Krpana, načelnika ministrstva trgovine in industrije, na konferenci zbornic v Splitu 1927.) (Nadaljevanje.)

Izpregled usposobljenostnega dokaza.

V obrtnem zakonu, ki velja v Dalmaciji in Sloveniji, je predviden izpregled dokaza usposobljenosti, dočim ostala zakonodavstva te ustanove nimajo, ako ne štejejo semkaj predpisa zakona o radnjama, da oni, ki se obrta praktično izučijo v kaznilnicah, morejo postati mojstri kakega obrta, ako prestanejo mojstrsko preizkušnjo. To možnost, da nekdo, ki se je dejansko izučil obrta, pa ne more predložiti o tem formalnega dokaza, vendarle dobi pravico za izvrševanje obrta, bi bilo treba predvideti tudi v novem zakonu. Polaganje mojstrskega izpita bi bilo v vsakem slučaju obvezno.

Se ena izjema bi se morala napraviti za nekatere obrte po vaseh (na deželi). Zidanje vaških hiš, popravila poljedelskega orodja in podobno na deželi ne zahteva posebno večšega mojstra in ni verjetno, da bi tak otvoril svoj obrt na vasi, ako ni močno obljudena. Te posle izvršujejo po takih vaseh osebe, ki so obenem poljedelci. Smatram, da bi ne bilo nikomur v korist, temveč samo v škodo za dotične vase, ako bi se takim obrtnikom prepovedalo delo radi tega, ker ne nudijo po zakonu potrebnega dokaza usposobljenosti. Zato bi bilo treba predvideti možnost, da se primerno razmeram poedinih krajev taki vaški rokodelci s posebno naredbo oprostito od rednega usposobljenostnega dokaza za ta obrt in da se od njih zahteva samo dokaz, da so določeno dobro praktično izvrševali dotični obrt. Tako kvalificirani rokodelci bi mogli izvrševati svoj obrt samo v vasi in z omejitvami, katere bi bilo treba predpisati po naravi obrta.

Formalni pogoji za pridobitev obrtne pravice.

Prehajajoč na formalne pogoje za pridobivanje osebne obrtne pravice je potrebno konstatirati temeljno razliko med zakonom o radnjami za Srbijo ter obrtnimi zakoni, ki veljajo v drugih pokrajinah. Prvi zakon predpisuje, da je za začetek obrtnega poslovanja potrebna odobritev komore. Ker pa se sklicuje tudi na izpolnitev ostalih zakonov, postavlja indirektno kot pogoj za dosego obrtne pravice tudi sodno protokolacijo, ki je predvidena v trgovskem zakonu. Šele po protokolaciji se more začeti z obratovanjem. Ostali zakoni zahtevajo za začetek obratovanja, ako abstrahiramo od nekega števila obrtov, za katere je potrebna koncesija, prijavo pri pristojni državni oblasti. Principijelna razlika med odobritvijo in prijavo v praksi nima večjega pomena, ker se odobritev mora dati, ako obstojajo vsi po zakonu predvideni pogoji. Edino to je, da potreba odobritve in protokolacije zavlačuje začetek poslovanja za določen čas, dočim se nasprotno pri drugem sistemu more začeti z obratovanjem takoj, ko se predloži prijava. Važnejša je razlika v vprašanju pristojnosti. Po enem sistemu so za ugotovitev in presojo pogojev ter za faktilčno priznanje ali odrekanje pravice do obrtovanja pristojne komore, po drugem sistemu pa državne oblasti.

Vprašanje pristojnosti zbornic za izdajo obrtovnic.

Mogoče je, da obstoje razlogi umestnosti tako za eden kakor za drugi sistem. Pravno-teoretsko pa se ne

more utemeljiti pristojnost komor za izvrševanje te funkcije. Uporaba obrtnega zakona spada nedvomno v delokrog državne administracije. Po ustavi se vrši državna uprava preko državnih in samoupravnih oblasti. Komore pa se kljub njihovem značaju kot javne ustanove ne morejo uvrstiti med državne in samoupravne oblasti, ki jih predvideva ustava. Ako bi se v pristojnost komor, ki sploh niso oblast, prenesla pravica odločevanja, da-li se more kdo pečati s kakim obrtom, to ne bi bilo v skladu z ustavo niti ne s splošnimi pojmi v pravnem redu. Dolžnost prijave obrtovanja pristojni zbornici sicer obstoja v nekaterih državah zapadne Evrope, ki se, kakor sem preje omenil, izločajo iz sistema onega obrtno-pravnega reda, na katerem so izdelana vsa naša zakonodavstva. Toda ta prijava ne predstavlja konstitutivnega akta, pogoj za pridobivanje obrtne pravice in tudi komora ne izda kake odločbe v smislu odobritve ali zabrane obrtnega poslovanja. Ta prijava je predpisana edinole radi evidence obrtov, koje mora voditi komora. Zato sem mnenja, da novi obrtni zakon ne more dati komoram v tem vprašanju one pristojnosti, katero jim daje sedanji zakon o radnjama za Srbijo.

Z ozirom na naše današnje prilike, o katerih podrobneje govoriti bi bilo odveč, pa tudi zato, ker je želeti, da imajo komore v teh vprašanjih gotov vpliv, bi bilo vendarle urediti v novem obrtnem zakonu to vprašanje na sledeči način:

Pri prostih obrtih, pri katerih javni interes ne zahteva posebnih kavel, bi mogla nadomestiti prijavo državni oblasti prijava komori. Komora mora na temelju prijave registrirati javljene obrt, ima pa pravico, da vloži ugovore pri višji državni oblasti, katero bi določil zakon, ako smatra, da oseba, ki je izvršila prijavo, ne izpolnjuje vseh pogojev, ki so predpisani za ta obrt. Na podlagi tega ugovora more državna oblast razveljaviti registracijo. Za ona opravila, ki so iz javnih ozirih vezana na posebne pogoje, bi bilo treba, da pred registracijo izda predhodno odobritev pristojna državna oblast. Na ta način bi imele komore vpliv na pravilnost postopanja glede tega vprašanja tudi če bi ne vršile funkcije oblasti. Poleg tega pa bi dobivale podatke za popolno evidenco obrtov. S takim postopanjem bi se tudi omogočila izključitev pristojnosti najnižjih upravnih oblasti (oblasti prve stopnje) o tem vprašanju, kar bi po mojem mišljenju, — verujem, da ga dele tudi vsi oni, ki razmere poznajo iz prakse — bilo želeti iz več razlogov, o katerih bi bilo odveč govoriti na tem mestu. Za registracijo bi se priznala komori pravica do plačila neke takse. (Dalje prihodnjič.)

Ljubljanska borza.

Tečaj 17. avgusta 1927	Povpreševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Berlin 1 M	13'5125	13'5425
Curih 100 fr.	1098'60	1096'50
Dunaj 1 šilling	7'991	8'021
London 1 funt	275'85	278'65
Newyork 1 dolar	56'70	56'90
Paris 100 fr	222—	224—
Praga 100 kron	168'20	169—
Tret 100 lir	308'25	310'25

Za ureditev trgovskih odnošajev s Turčijo.

Pred kratkim smo poročali, da je beograjska industrijska zbornica opozorila merodajne faktorje na nujno potrebo, da s Turčijo čimpreje stopimo v trgovsko pogodbeno razmerje. S Turčijo smo pravzaprav, dasi imamo z njo pakt prijateljstva, v nepogodbenem stanju. Specijelno Slovenija ima velik interes na tem, da se ta položaj, ki kvarno vpliva na naše gospodarstvo, čim prej likvidira. Ravno nepogodbeno stanje preprečuje številnim našim interesentom, da bi stopili v direkten trgovski stik s Turčijo, ampak so vsled visoke carine, ki jemlje našim produktom konkurenčnost, prisiljeni, da se poslužujejo posredovalne trgovine. Za zgled naj služi primer z zobotrebeci. Naši producenti zobotrebcev, katerih naroča Turčija naravnost neverjetne množine, so morali ravno vsled neurejenih trgovskih odnošajev s Turčijo ukiniti direktni uvoz in pošiljajo sedaj za izvoz v Turčijo namenjeno blago na prejšnje naslove, a preko nemškega eksporterja v Hamburgu, ki ima svojo podružnico v Smirni. Ako vzamemo drug primer, vidimo, da je naš eksport papirja in lepenke v Turčijo vsaj začasno popolnoma nemogoč vsled 60% carinskega pribitka na blago vseh nepogodbenih držav, med katerimi je tudi naša država. Našteli bi lahko še nebroj drugih predmetov, ki prihajajo za izvoz v Turčijo v poštev, na primer: podplate, les, lesni izdelki, kose, kopta, emajlirana posoda, železo, žičniki, žica, verige, dušik itd.

Naš naravni trgovski razvoj gre proti vzrodu, kjer bi mogli z uspehom konkurirati drugim državam, ako bi imeli našim potrebam primerno trgovsko pogodbo. Zbornica v Ljubljani je merodajne kroge že ponovno opozorila na nujno potrebo, da stopimo s

Turčijo v pogodbeno razmerje, a žal do danes brez uspeha. Vse izgleda, da preprečujejo uveljavljenje pogodbe razne še neurejene razmere v Makedoniji, vsled česar trpi gospodarstvo cele države. Zahteva po trgovski pogodbi s Turčijo se v zadnjem času živahno poudarja v gospodarskih krogih. Naše interesente bo brez dvoma zanimalo, kako utemeljuje to zahtevo beograjski Trgovinski Glasnik z dne 11. avgusta t. l. Predmetni članek se glasi v prevodu sledeč:

»Od davnaj že poudarjajo gospodarji v mnogih pokrajinah, kako bi mogla postati Turčija dobro tržišče za produkte našega narodnega gospodarstva. V smislu tega stremjenja so že večkrat zahtevali preko svojih organizacij in na kongresih ter konferencah, da se s Turčijo sklene trgovska pogodba.

Kakor znano, so takoj po končanem vojnem stanju vse zavezniške države odpovedale državam centralnih sil preje sklenjene trgovske pogodbe in sporazume. Tudi mi smo odpovedali naše pogodbe z Avstrijo, Nemčijo, Ogrsko, Turčijo in Bolgarijo.

A dočim se je tekem zadnjih let našla možnost, da smo sklenili nove pogodbe z Avstrijo, Nemčijo in Ogrsko, je še nismo znova sklenili s Turčijo. Ž njo dosedaj še nismo sklenili tudi nobenega sporazuma. Vsled tega se na vse blago, ki se uvaža v Turčijo iz naše države in obratno za turški uvoz k nam, pobira carina po maksimalni carinski tarifi. Na ta način nismo niti mi v položaju, da naš uvoz v Turčijo zvišamo v sorazmerju s prirodnim bogastvom, s katerim razpolagamo, niti niso Turki v položaju, da okrepijo svoj izvoz v našo državo.

Glavno zapreko za odpravo nepogodbenega stanja predstavlja, kolikor

Vilko Berdajs — petdesetletnik.

Dne 20. t. m. praznuje mariborsko trgovstvo pomemben jubilej — petdesetletnico g. Vilka Berdajsa. Jubilar je, v svoji rojstni hiši vzgojen v strogo narodnem duhu, vstopil že v svojih mladih letih v vrsto naših organizatorjev in razvil svojo živahno delavnost na polju gojitve družabnosti v trgovskem naraščanju in trgovskem svetu. Udeleževal se je tudi pri vseh važnih gospodarskih institucijah in je njegovo tiho in skromno delo zapisano s častjo in priznanjem v anahli razvoja slovenskega trgovskega pokreta v Mariboru.

Jubilar izhaja iz stare mariborske trgovske družine. Berdajsova trgovina je bila ustanovljena že pred več nego 50 leti. Njegov oče je bil vzoren narodnjak in soustanovitelj Posojilnice v Mariboru. V tej lastnosti si je veliko prizadeval za zgradbo »Narodnega doma« v Mariboru.

G. Vilko Berdajs se je v svojih mladih letih uspešno udeleževal na društvenem polju, ki je takrat zbiralo pod svoje okrilje slovensko čuteče Mariborčane in jih utrjevalo v narodni zavesti.

Že zgodaj pa je mislil tudi na potrebo stanovske organizacije. V družbi z gg. Hercogom, Železnikom in Weixlom je leta 1902 ustanovil slovenski trgovski klub, kateri se je pozneje pretvoril v slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru. Za poživitev društvenega življenja med mariborskimi Slovenci je v letu 1908 ustanovil v Mariboru prvi slovenski

salonski orkester, ki se je med vojno razšel. V zadnjem času si prizadeva, da se salonski orkester na novo ustanovi. Njegovi prijatelji upajo, da se mu bo že v doglednem času posrečilo nanovo oživiti to za gojitev družabnosti važno institucijo.

Po smrti svojega očeta je prevzel g. Vilko Berdajs dobro vpeljano trgovino, ki pod njegovim vodstvom uspešno posluje in se prav lepo razvija. V povojni dobi je kupil zgodovinski mestni grad v Mariboru in ga prav lepo preuredil. V njem je danes najlepša mariborska restavracija »Grajaska klet« in »Grajski kino«.

G. Berdajs pa se živahno udeležuje tudi na gospodarskem polju. Že več let je cenzor pri podružnici Narodne banke v Mariboru, odbornik Posojilnice v Mariboru in član uprave podružnice Ljubljanske kreditne banke. Uspešno in plodonosno deluje tudi že več let kot podnačelnik Gremija trgovcev v Mariboru.

Mariborsko trgovstvo se zaveda za slug g. Berdajsa na polju društvenega narodnega življenja in stanovske organizacije. Den 20. t. m. zvečer priredi na vrtu Narodnega doma slavljenju na čast zabavni večer, pri katerem sodelujeta trgovski pevski zbor in trgovski tamburaški klub. Na tem večeru hoče mariborsko trgovstvo slavljenju korporativno čestitati in mu želeti, da bi bil on, dika mariborskega trgovstva, ostal še dolgo let na braniku narodnih in stanovskih interesov v Mariboru. Vilko Weixl.

nam je znano, še vedno nerešeno vprašanje o sekvestrih nad premoženji turških državljanov pri nas in naših državljanov v Turčiji. Turška vlada, na katero nekdanji posestniki na Balkanu po vsej priliki krepko vplivajo, ni voljna pričeti z našo državo trgovskih pogajanj, dokler se ne reši vprašanje sekvestrov.

Po dolgih pogajanjih se je to vprašanje približalo rešitvi v taki obliki, da moremo računati, da je glavna zapreka za trgovska pogajanja odstranjena.

Spričo tega nastaja naravno vprašanje o izmeri koristi, katere bi imeli obe državi iz pogodbenega razmerja. Naši uradni predstavniki v Turčiji so v zadnjih letih poslali prilično število obsežnih in dobro izdelanih poročil o gospodarskih prilikah v novi Turčiji, iz njih se more posneti, da je Turčija po zaslugi vlade izvršila cel niz korenitih reform v mnogih panogah svojega javnega življenja. Te reforme niso ostale brez vpliva na turško gospodarstvo in na turški konzum.

Sprejemši veliko število muslimanskega življa iz teritorija balkanskih in drugih držav, je Turčija tem doseljenecem ne le ponudila praznine po večjih mestih Male Azije, iz katerih so se izselili Grki, ampak ji je uspelo, da je naselbine v mestih, pa tudi na deželi izdatno razširila. Nato je Turčija začela izvrševati celo vrsto javnih del: osnavljanje kolonij, gradbo potov in mostov ter javnih poslopij itd. in s tem postala odjemalec mnogih predmetov, katerih sama ali sploh ne producira, ali pa jih ne producira v zadostni množini.

Izbrivši ta položaj so mnoge države že do sedaj sklenile s Turčijo ali trgovske pogodbe, ali trgovske sporazume, na podlagi katerih uživajo pri uvozu znatne olajšave.

Mi smo vsled nepogodbenega stanja primorani, da izvažamo v Turčijo pod najnepovoljnejšimi pogoji, dočim bi v primeru, da sklenemo pogodbo, mogli svoj položaj hitro in izdatno izboljšati.

Predvsem obstoji v naši državi veliko število gospodarskih panog, ki so pred vojno prodajale svoje produkte v današnjo Turčijo, naravno pod imenom avstro-ogrskega blaga. Podjetniki, ki so imeli s tem uvozom opraviti, dobro poznajo prilike na turških tržiščih. Vsled tega bi mogli obnoviti prejšnje trgovske zveze brez velikih težav, ako bi v prizadevanjih po tem smotru dobili vsaj nekoliko podpore od uradne strani.

Tudi bi bile mnoge nove panoge naše domače produkcije v položaju, ko se trgovska pogodba sklene, da svoj delokrog v obliki izvoza produktov razširijo na turška tržišča.

Vse te razloge smatramo za dovoljen povod, da se s Turčijo čimprej prično pogajanja za trgovsko pogodbo. Pričakovati je, da bodo to željo gospodarskih krogov podpirali od svoje strani tudi uradni krogi.

NARAŠČANJE KONKURZOV.

Na naš članek o naraščajočih konkurzi, ki smo ga priobčili dne 4. t. m., nam pošilja mala trgovka iz Ljubljane dopis značilne vsebine, ki kaže, da je davčna obremenitev tudi pri manjših davkoplačevalcih jako težka. Dopis se glasi: »Ali ne tira v največjih slučajih trgovca davek v konkurz? Jaz si to stvar predstavljam iz svoje lastne skušnje. Blago dobim in ko ga prodam, plačam davek, blago pa moram ostati dolžna. Dobavitelj me terja na poravnavo računa, a je vse terjanje zaman, ker nimam denarja. Kakšno gorje je to za poštenega trgovca, ki bi rad sproti plačeval svoje blago, ako mu je kaj za obstanek, pa blaga plačati ne more, na davkarijo pa nosi, nosi in nosi, tako dolgo, da ne more ničesar več nesti, ker ničesar več nima. Potem pa zapoje boben.«

* * *

NOVI RUSKI KREDITI.

Pisali smo o bodoči ruski trgovini preko Danziga in o naročilih za industrijo v Danzigu. Ena glavnih težkoč je financiranje, ker zahteva Rusija od Danziga dolgoročne kredite, deloma na šest do osem let. Tako hoče dati Rusija ladjedelnici v Danzigu, ki ima največje ladjeniške naprave (ladjenice = Dock) ob Baltiškem morju, naročila za nove ladje in za popravo ladij v znesku 20 milijonov danz. goldinarjev; zahteva pa pri novih zgradbah kredite do šest let, pri popravah do treh let. Takih kreditov pa ne morejo dati ne danz. ladjedelnica in ne danz. gospodarske panoge. Zato se vršijo sedaj med vodilnimi gospodarji in med danz. senatom pogajanja glede prevzetja državnega jamstva za zasebne kredite v Rusijo, kar bo šlo pa zelo težko, ker je finančni položaj mesta Danzig vse prej kot rožnat.

Iz Moskve prihaja poročilo, da je v nasprotju z vsemi drugače se glasečimi vestmi ruskoavstrijska kreditna akcija, kar se tiče Dumaja, toliko kot zagotovljena. Dunajska mestna uprava je obljubila ruskim zastopnikom kredite v višini 100 milijonov šilingov. Mesto Dunaj prevzame jamstvo za te kredite, ki jih dajo avstrijske tvrdke sovjetski vladi v obliki blagovnih pošiljatev. Začela so se že pogajanja o odnosnih naročilih v okviru teh kreditov. Praktična izvedba kreditne akcije je bila vsled znanih dunajskih dogodkov preložena na jesen. Tako pravi rusko poročilo iz Moskve. V številki 89. »Trgovskega lista« smo slišali tudi druga poročila. Eno je gotovo: Naj se vsa sovjetska vlada na glavo postavi, brez inozemskega kapitala in brez inozemskih kreditov ne bo šlo nikamor naprej.

* * *

KRIZA PRI CITROENU I. T. D. TER FRANCOSKI TUJSKI PROMET.

Največje francosko avtomobilno podjetje, Citroën, kojega voditelj je v dobi padca franka ves francoski narod pozval, naj mu da na razpolago svoje prihranjene zneske, je bilo ob sedanji rešitvi franka težko prizadeto. Tvrdka je morala večje število delavcev za krajšo ali daljšo dobo odpustiti. Kriza franka se je raztegnila sedaj tudi na velike modne in krojaške tvrdke, v mnogih trgovinah so naznanili osobju, da bodo morali v najkrajšem času zapreti trgovine za dobo dveh do štirih tednov. S tem bo izgubilo kruh več tisoč delavk. Zato je naredil Tardieu, minister za javna dela, načrt propagande za francoski tujski promet v veliki izmeri, in se je pogovarjal tozadevno večkrat s Poincaréjem. V večjih mestih bodo napravili »Ambassades de Tourisme« (poslanstva) ali pa »Maisons de France« (hiša, zastopstvo), bi bodo obisk Francije na vse načine olajšala. Taka zastopstva bodo napravili v Berlinu, na Dunaju, v Londonu, Kopenhavnu, Madridu in New Yorku. Časopisje komentira ta načrt Tardieuja zelo simpatično in upa na velik dotok iz vseh dežel. Spričo ljubeznivosti Italije glede tujkega prometa se bo francoski načrt gotovo dobro obnesel. Potrebne kredite bo dala deloma vlada, deloma bodo pa prispevale železniške in plovne družbe, velika morska kopališča, hoteli, tujkoprometne zveze in mestne uprave.

V zadevi Citroena so vprašanje zaenkrat tako rešili, da so napravili za avtomobilno industrijo novo organizacijo, s tem, da so pretvorili dosedanjo banko financiranja v kreditno družbo; nova družba bo v velikem merilu prodajala na kredit in bo skušala na ta način zagotoviti podjetju dobro zaposlenost.

Trgovina.

Zakaj se je sladkor pocenil na svetovnih tržiščih? — Velik padec kurza, ki se je izvršil v juniju na sladkornih borzah, se je sicer že davno omejil, vendar pa se kurz izza tega časa ni okrepil. Znižane cene so se trajno uveljavile. Povodi za znižanje so bili različni. Že nekaj časa je bilo opažati nadspekulacijo, pri kateri so se pretežno uveljavljali upi na zvišanje cen. Visoka spekulacija je računila z vestmi o novih omejitvah kubanske sladkorne produkcije. Poleg tega je računila z manjšim pridelkom sladkorne pese v Evropi. Obe domnevi sta se izkazali za napačni, vrhu tega pa so se momenti, ki so že dalje časa pritiskali na ceno, poostri z obsežnimi prodajami. Šlo je za pospešeno oddajo blaga od strani firm, ki so zašle v težave, predvsem v Franciji, pa tudi v Ameriki in Kini. Velike množine sladkorja, ki so bile že prodane na daljni vzhod, se radi političnih zapletljav niso mogle odposlati. Razveljaviti so se morale tudi spekulacijske kupčije, ker stopa vedno ostrejša konkurenca sladkor iz Jave. Sladkorna produkcija na Javi bo znašala letos približno 44 milijonov meterskih stotov, to je pet milijonov več kakor lansko leto.

Industrija.

Mautnerjeve ogrske tekstilne tvornice se širijo. Na zadnjem občnem zboru so Mautnerjeve tekstilne tvornice sklenile, da povečajo svoje obratne naprave. Povečanje se izvede še tekom tekočega leta. V prvi vrsti hočejo povečati tkalnice z 200 novimi avtomatičnimi statvami.

Kartelna pogajanja med ogrskimi in avstrijskimi mlinarji. — Po zvišanju uvozne carine za moko v Avstriji so stopili ogrski mlinarji z avstrijskimi v stik, da se sklene obojestransko kartelna pogodba. Lansko leto so ogrski mlinci izvozili v Avstrijo preko 1½ milijona mezerskih stotov moke in povzročali avstrijskim mlinom občutno konkurenco. Kartelna pogodba naj bi se sklenila na nastopni podlagi: Avstrijski mlinci priznajo ogrskim mlinom za uvoz moke kontingent 600.000 stotov in se zavežejo, da ogrskim mlinom za vse množine preko tega kontingenta povrnejo na carini 2½ zlate krone za vsak stot. Ako ostane ogrski uvoz moke v okviru dogovorjenega kontingenta, bi si mogli avstrijski mlinci utrditi svoj položaj na avstrijskem tržišču. Kakor se čuje, bi bili tudi naši mlinarji pripravljeni priključiti se konvenciji, katero sklenejo ogrski mlinci z avstrijskimi mlinarji.

LISTEK.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

(Nadaljevanje.)

Tudi sicer manjka našemu društvu pravi eden glavnih znakov koncesijskega in nadzorstvenega sistema, namreč institut državnega komisarja pri društvu. Zahteva se samo, in to le bolj iz statističnih in upravno-tehničnih ozirov, da navede društvo svoje zastopnike, to je predsednika in odbornike, političnemu oblastvu in da obvesti to oblastvo o svojih zborovanjih, h katerimi lahko odpošlje oblastvo svojega zastopnika, ki pa se nima vtikati v izključno društvene zadeve, ampak ima le skrbeti za javni mir in red in za vzdrževanje zakona. Vpliv državnih oblastev se kaže edino le v eni, toda važni pravici, da sme društvo v težkih slučajih, kadar so ogroženi javni interesi in koristi, ali kadar zmanjka društvu pogojev za pravni obstoj, društveno delovanje ustaviti ali pa društvo razpustiti.

Vpostavitve vladnih komisarjev kot nekakih gerentov društvene uprave (vsled nedelavnosti društvenega odbora ali načelstva, vsled notranjih sporov itd.), kakor se je sporadično dogajalo tudi pri nas (slučaj Kmetijske družbe, društva Kazine) je ustavni in upravni nesmisel in očita nezakonitost, ki je v ostrem nasprotju s pojmom društva kot svobodne, na prostovoljni združitvi in prostovolj-

nem delovanju sloneče korporacije zasebnega prava. Ker v zakonu ni utemeljena, odnosno, ker mu naravnost nasprotuje, se ni čuditi, da zaidejo pri takih »komisarijatih« upravna oblastva in »komisar«, a tudi društvo samo v izjemnih položaje, iz katerih se lahko izčimijo težke civilne pravde. Če se torej v društvu pojavijo spori, je treba pomisliti vedno na društveno, po ustavi zajamčeno svobodo in avtonomijo in ne klicati po policiji.

Institucija vladnega komisarja velja samo še pri pridobitnih društvih, ustanovljenih po patentu z l. 1852, a tudi tu ne sme komisar nastopiti namesto društvenega odbora.

Kar se tiče notranjega delovanja društva, se državna oblastva načeloma ne vtikajo vanj. Z liberalnim zakonom z leta 1867. je bilo ustanovljeno načelo društvene avtonomije. Društvo si potemtakem, kakor je bilo svobodno ustanovljeno, tudi svobodno brez vpliva državne oblasti izbira članstvo, voli odbor, ki upravlja društvo dobro ali slabo, in ki je odgovoren za to upravljanje ne morda državnim upravi, ampak vrhovnemu društvenemu organu: občnemu zboru. V društvu nastajajo lahko spori, bodisi med člani kot takimi, bodisi med člani in odborom, bodisi celo med odborom in občnim zborom. V vse te prepire se upravna oblast ne vmešava in jih tudi ne razsoja, nasprotno, društveni zakon zahteva, da se taki prepiri poravnajo v društvu samem in od izrecno za to postavljenih društvenih organov, ponavadi torej od društvenega razsodišča (§ 4, lit. g. društ. za-

kona). Zgodi se večkrat, da se pri takih sporih stranka, ki je nezadovoljna z društvenimi razsodbami, obrača na državno upravno oblastvo, naj napravi red in naj postavi »društvenega komisarja« namesto izvoljenega odbora.

Upravno oblastvo mora v takem slučaju, ako hoče ostati na trdnem temelju zakona, take zahtevke takoj spočetka zavrniti zaradi nepristojnosti na društveno razsodišče ali pa jih, če so civilnopravnega značaja (n. pr. če gre za imovinske zahtevke, za razdelitev društvene imovine, za priznanje gotovih denarnih ugodnosti itd.), odkazati na civilnopravno pot.

Seveda, če so spori takega značaja, da bi tudi društveno razsodišče ne moglo s svojimi razsodbami donesti društvu zopet rednih razmer, ali pa če se je razmerje med pripravljajočimi se strankami tako poostri, da bi društvo pogoje, pod katerimi in za katere se je ustanovilo, ne moglo več zadostiti, ali pa če bi grozila celo nevarnost dejanskih spopadov med društveniki, potem ima upravno oblastvo pravico in dolžnost napraviti red. A to delovanje je zgolj negativno. Edino, kar more državno upravno oblastvo tu storiti, je to, da ustavi do nadaljnjega društveno delovanje ali da društvo razpusti.

Načelo svobodnega društvenega razvoja, ki jih ustanavlja avstrijski društveni zakon iz l. 1867, naši ustavi nikakor ne nasprotujejo, marveč se ž njo popolnoma ujemajo. Tako bi bilo sedanje legalno stanje kolikor toliko zadovoljivo, ker se ustava iz-

recno poziva na veljavni zakon. Tu pa je ravno sporna točka: Ali je avstrijski društveni zakon iz leta 1867 sploh še v veljavi? V razvoju društvenega prava v Sloveniji se je dogodil namreč ustavno in upravno zanimiv intermezzo, ki ga predstavljata naredbi poverjenišva za notranje zadeve z dne 25. novembra 1918, U. l. št. 134/14 in št. 135/14. Ti naredbi sta z veljavnostjo z dne 25. novembra 1918 razveljavile in sicer naredba št. 134 avstrijski zakon o društvenem pravu, naredba št. 135 pa avstrijski zakon o shodnem pravu. Ustanavljanje društev je po prvi naredbi popolnoma prosto. Prepečena so le društva, ki v svojih pravih zasledujejo namene, nasprotujoče »splošno priznanemu načelu nraavnosti«. Naredba daje društvom deloma še širšo svobodo, ko so jo imela po zakonu iz leta 1867. Zadostuje namreč naznanilo o izvršeni ustanovitvi društva in predložitev pravil na pristojna oblastva, kot katera se označujejo okrajna glavarstva odnosno magistrati mest z lastnim statutom. Ta oblastva imajo samo pravico, da društvo razpuste, če nasprotuje splošnim načelom nraavnosti. Prireditve, ki so omejene na društvene člane, ni treba več naznaniti, ono pa, ki ni omejeno na člane, je treba le prijaviti 24 ur preje. Prestopkov te naredbe ne kaznujejo več sodišča, ampak upravna oblastva. Ravno tako je prirejanje shodov absolutno prosto in je predpisano samo to, da se mora javni shod 24 ur preje pisмено naznaniti. (Daje prihodnj.)

Obrt.

Zaščita naziva »drožist« v Avstriji. — V Avstriji je minister za trgovino naredbenim potom določil, da je naziv »drožist« vezan na posebne predpogoje. Po tej naredbi se bo smel nazivati za »drožista« samo oni, ki si izposluje v smislu obrtnega reda koncesijo za prodajo strupov in za zdravniško porabo gotovih snovi in preparatov in poleg tega more po § 38 obrtnega reda dokazati usposobljenost.

Denarstvo.

Poštni čekovni promet v mesecu juliju t. l. — Začetkom meseca julija t. l. je bilo otvorenih pri poštni hranilnici v Beogradu 2481 računov, v Sarajevu 2629, v Ljubljani 4593 in v Zagrebu 4520. Tekom meseca julija se je na novo otvorilo v Beogradu 36, v Sarajevu 24, v Ljubljani 38 in v Zagrebu 41 računov, saldiralo pa se je v Beogradu 6, v Sarajevu 15, v Ljubljani 18 in v Zagrebu 17 računov. Koncem meseca julija t. l. je bilo torej otvorenih v Beogradu 2511, v Sarajevu 2631, v Ljubljani 4613 in v Zagrebu 4544 računov. Vloge so znašale koncem meseca julija (koncem meseca junija t. l.) v Beogradu Din 80,950.318'64 (Din 93,435.902'24), v Sarajevu Din 66,561.386'06 (Din 76,554.208'60), v Ljubljani Din 107,945.160'86 (Din 62,212.153'12 p) in v Zagrebu Din 55,405.356'87 (Din 116,343.649'20), skupaj 310 milijonov 862.222'43 dinarjev (Din 348 milijonov 545.913'16). Vplačil je bilo v mesecu juliju 600.575 v iznosu 1912 milijonov dinarjev, izplačil pa 193.219 v iznosu 1950 milijonov dinarjev, skupaj prometa 3863 milijonov dinarjev. Od celokupnega prometa je bilo brezgotovinskega prometa 1786 milijonov dinarjev, to je 46'25%.

Davki in takse.

Državni dohodki se zmanjšujejo. — Po uradnih podatkih se ne zmanjšuje samo donos neposrednih, ampak tudi donos posrednih davkov. V mesecu juniju t. l. so izdatno padli tudi donosi trošarin taks. V tem mesecu se je pobralo na trošarini 55 milijonov dinarjev in na taksah 83 milijonov dinarjev, dočim je znašal ta donos v istem mesecu lanskega leta na trošarini 63 in na taksah 85 milijonov dinarjev.

Ukinitev davka na deklaracije pri izvozu vina. — Po časopisnih vesteh je ministrstvo financ ukinilo pobiranje davka na deklaracije pri izvozu vina. Po vsej priliki gre v tem primeru za ukinitvev 4% davčne varščine, katero so plačevali izvozniki, ki ne plačujejo v naši državi davkov. Ker te davščine naši legitimni izvozniki tudi preje niso plačevali, ne more imeti ukinitvev pravega vpliva na izboljšanje našega izvoza.

Kontrola nad podatki o vrednosti premoženja, podanih za odmero taks. — Generalna direkcija davkov je opazila, da finančni uradi, ki imajo nalogo, da odmerjajo in pobirajo takse ob prenosu premoženja, ne posevajo zadostno pozornosti, posebno pri zapuščinskih predmetih podatkom, ki se prijavljajo ali ugotavljajo pri občini in ne kontrolirajo, če prijavljene, odnosno ugotovljene vrednosti ustrezajo pravi prometni vrednosti, ki služi za podlago odmeri takse, ampak smatrajo vsako prijavljeno vrednost za pravilno. Ker tako postopanje jako škoduje interesom države, je Generalna direkcija naročila pristojnim oblastvom, da v vsakem primeru kontrolirajo, je-li prijavljeni podatki ustrezajo dejanskim razmeram in v primeru dvoma odredijo strokovnjaško oceno, posebno pri večjih objektih.

Ukinitev davka na poslovni promet kot sredstvo zoper draginjo. — Ogrski ministrski svet se je pred kratkim bavil z draginjskim vprašanjem. Da omili draginjo, je sklenil, da na celo vrsto živil odpravi, deloma pa zniža davek na poslovni promet Davek od prometa mesa se bo v bodoče plačeval le enkrat in sicer na klavnici, dočim se poslovni davek za krompir, zelenjavo, sadje, mleko, mlečne produkte in jajca sploh odpravi. Zelenjava in sadje bo davka prosto samo kolikor se ga ne more smatrati za lukazno blago. S preureditvijo poslovne davka se državni dohodki znižajo za približno 11 milijonov pengov.

Carina.

Carina na klavno, plemensko in mlado živino in na moko ob uvozu v Avstrijo. — Ob reviziji carinske tarife v Avstriji se je naša država odrekla pravici porabljanja ugodnosti pogodbene tarife, ki so se dogovorile v aneksu B k trgovski pogodbi z dne 3. septembra 1925 za klavno, plemensko in mlado živino (št. 52 b in c avstrijske tarife). Naša vlada je dalje pristala na to, da se v določilu omenjenega aneksa B, s katerim je bila carina za moko in zdrob iz moke (ex št. 31 avstrijske tarife) določena s pribitkom 3 zlatih kron na carino za pšenico, nadomesti besedi »za pšenico« z besedami »za sirovine, iz katere se izdeluje predmetna moka«. Končno je naša vlada vzela na znanje, da avstrijska vlada pristaja na to, da se v omenjenem aneksu B pod št. 96 a, 1., avstrijske tarife določene carine porablja za zaklane prašiče v celih kosih ali razpolovljene, tudi če se špeh odstrani in da se v tem določilu naznačene teže znižajo na 60, odnosno 30 kg.

Carinski donosi. — V tretjem desetdnevju meseca julija t. l. so centralne carinske blagajne pobrale na carini sledeče zneske: Beograd 11,817.777 Din, Zagreb 9,858.815 Din, Novi Sad 7,089.623 Din, Ljubljana 5,717.341 Din, Dubrovnik 4,326.825 Dni, Skoplje 1,779.716 Din in Split 1,189.071 Din, skupaj 41,779.168 dinarjev. V celem mesecu juliju 1927 (1926) so znašali carinski dohodki 117,546.466 Din (142,982.686 Din). V času od 1. aprila do 31. julija 1927 se je na carini pobralo 495,849.938 Din, v isti dobi leta 1926 pa 585,669.854 Din. Letošnji donos je napram lanskemu torej za približno 90 milijonov manjši. V primeri s proračunom je letošnji donos zaostajal za proračunom z vsoto 67 milijonov dinarjev, lanski donos pa je presegal proračun za približno 45 milijonov dinarjev. — Te razmeroma nepopolne številke so vsaj deloma posledica pasivnosti, odnosno nazadovanja naše trgovske bilance.

Češkoslovaško - avstrijska carinska unija? Pred kratkim je krožila po časopisu vest o češkoslovaško-avstrijski ca-

rinski uniji. To vest, katero smo tudi mi zabeležili, se sedaj zanika in kvalificira za navadno kombinacijo brez stvarne podlage. V javnost so te vesti prodrele vsled izjave nekega češkoslovaškega delegata ob zadnjih trgovskih pogajanjih, da bi bila carinska unija še najnaravnejša trgovska pogodba. Stvar sama na sebi brez zanikanja ni dosti verjetna, ker si moremo težko misliti, da bi Čehi forsirali carinsko unijo, ki bi vsekakor več koristila Avstriji nego njim in da bi Avstrija v primeri kake ponudbe ne pristala brezpogojno na uresničenje že iz stališča avstrijskih gospodarskih interesov.

Iz naših organizacij.

Proslava pedesetletnice g. Vilka Berdajsa v Mariboru. Dne 20. t. m. priredi mariborsko trgovstvo na čast pedesetletnice gosp. Vilka Berdajsa v Narodnem domu zabaven večer s sodelovanjem trgovskega pevskega in tamburaškega zbora. Številnim čestitkam ob pomembnem prazniku mariborskega trgovstva se pridružuje tudi naš list in želi jubilarju, priznanemu svojemu prijatelju, veliko uspehov v prizadevanju za dobrobit trgovskega stanu.

RAZNO.

† Emerik Zelinka. — Dne 14. t. m. je umrl v Ljubljani veletrgovec g. Emerik Zelinka, ki je iz malih početkov povzdignil svojo trgovino z žganjem in špiritom na ugledno višino. Bil je vzoren soliden trgovec, ki je kazal vedno hvalevredno vnemo in zanimanje za trgovske interese. Udeleževal se je z veseljem vseh strokovnih sestankov in stavljal vedno radevolje svoje dolgoletne praktične izkušnje na razpolago ne le, če je šlo za specijelne interese njegove stroke, ampak tudi za splošne interese trgovstva. Našemu listu je bil dober prijatelj. Dajal nam je mnogokrat tudi iz lastne inicijative razne informacije, ki so nam vselej dobro služile. Slovensko trgovstvo ohrani blagopokojnika kot stanovskozavednega tovariša in konciljantnega človeka v trajnem spominu.

Statistika VII. mednarodnega vzorčnega velesejma v Ljubljani od 2. do 11. julija 1927.

Kljub še vedno vladajoči težki gospodarski krizi je izpadel letošnji velesejem dovolj dobro. Da je v zadnjih letih ponudba blaga večja od povpraševanja, se je zrcalilo tudi na letošnjem velesejmu: zmanjkalo je razstavnega prostora za skoraj 100 prijavljenih tvrdk, katerim se ni moglo dodeliti niti enega kvadratnega metra več. Kupčijski uspehi so bili zadovoljivi, izvedla se je obširna propaganda za posamezne tvrdke, reprezentanca naših podjetij, našega dela in napredka je bila častna. Celokupna prireditelja pa je dokazala, da je sloves utrjen, da se javljajo od leta do leta novi interesi in da je velesejem uspešna in za našo državo prepotrebna stavba, kateri je zadal zasluženo krono kraljev protektorat.

Na VII. Ljubljanskem velesejmu je razstavilo 623 tvrdk, od teh 123 iz inozemstva in sicer: iz Amerike 6 (avtomobili, motorna kolesa, stroji za obdelovanje lesa); iz Anglije 8 (motorna kolesa, kolonijalno blago, pisalni stroji); iz Avstrije 36 (avtomobili, motorna kolesa, stroji za obdelovanje lesa, pletilni stroji, mlekarški stroji, tehnične novosti, glasovirji, pisarniške potrebščine, ognjehasno orodje, galanterija, kemični preparati, plombe, tekstilna industrija, umetna svi-

la); iz Belgije 3 (motorna kolesa, stroji za obdelovanje lesa); iz C. S. R. 12 (kemična industrija, tehnične novosti, avtomobili, elektrotehnika, gonilni jermeni, poljedelski stroji, mesarski stroji, sesalke, brizgalne, pisarniški stroji); iz Francije 10 (avtomobili, motorna kolesa, pnevmatika, motorne brizgalne, parfumerija, fotografske potrebščine); iz Holandske 1 (avtomatične tehnice); iz Italije 5 (tekstilna konfekcija, konfekcija svile, avtomobili, bižuterija); iz Litve 1 (kemični preparati); iz Nemčije 39 (pisarniški stroji in potrebščine, elektrotehnika, kovinska industrija, pletilni stroji, mlekarški stroji, čevljarški in usnjarski stroji, stroji za obdelovanje lesa, pnevmatika, tehnične novosti, galanterija, kemična industrija, tiskana svila, avto-razsvetljava itd.); iz Ogrske 5 (kemični preparati, tehnične novosti, elektrotehnika, umetnostna obrt); iz Švedske 1 (mlekarški stroji); iz Švice 2 (bižuterija, hladilne naprave).

Razstavljalci so bili porazdeljeni v 17 velikih skupinah. Na pismena in ustmena vprašanja po uspehu letošnjega velesejma so se razstavljalci pismeno in ustmeno izjavili ter so se te izjave razvrstile po skupinah:

	zelo zadovoljivih %	srednje-zadovoljivih %	ne-zadovoljivih %
Papirna industrija, grafika, kartonaža in pisarniške potrebščine	40	51	—
Pohištvo in stanovanjska oprema in ostala lesna industrija	43	49	8
Kemična industrija	35	65	—
Kozmetika	—	64	36
Industrija živil	33	53	14
Galanterija, bižuterija	7	76	17
Kovinski izdelki in industrija iz železa in jekla	67	21	12
Avtomobili, dvokolesa, pnevmatika, vozovi, aeroplani	26	47	27
Strojna industrija	86	8	6
Elektrotehnika in razsvetljava	—	79	21
Poljedelski stroji in orodje	43	39	18
Godala, radio	40	60	—
Tekstilna industrija, tekstilna konfekcija, kožuhovina, perilo, tepihi	47	34	19
Usnje in konfekcija usnja	56	41	3
Klobuki	—	88	12
Lončena roba, keramika	—	100	—
Stavbarstvo	—	100	—
Tehnične novosti	49	47	4

Resnih kupcev-interesentov (obiskovalcev) je bilo 90.000 je bilo 12.200. Od teh je bilo iz oddaljenih krajev: iz Slovenije in Prekmurja 32%, iz Hrvatske 16,8%, iz Slavonije 3,2%, iz Dalmacije 4,4%, iz Banata, Bačke 5,7%, iz Srema 1,4%, iz Bosne in Hercegovine 8,8%, iz Srbije 17,7%, iz Makedonije 2,4%, iz Črne gore 1,1%, inozemcev 7,5%.

Od inozemcev je bilo največ iz Avstrije, potem iz Češkoslovaške, Nemčije, Italije, Madžarske, Grčije, Turčije, Rumunije, Francije, Bolgarske, Poljske, Anglije, Švice, Egipta, Holandske, Belgije, Švedske, Severne Afrike in Amerike.

† Albert Cosulich. V Trstu je umrl v starosti 78 let znani ladijski lastnik Albert Cosulich, zadela ga je kap. Bil je iz stare mornariške družine iz Malega Lošinja. Skupaj z bratom Kalikstom je bil ustanovil družbo »Austro-Americana e Fratelli Cosulich«, ki se je razvila zlasti v zadnjih predvojnih letih, ko je trgovski promet Trsta najbolj cvetel. Podjetje je imelo lepo število oceanskih parnikov in se je pečalo zlasti s potniškim in izseljeniškim prometom v Severno Ameriko in z blagovnim prometom med Trstom, Brazilijo in Argentino. Leta 1914 sta Hapag in Severnoameriški Lloyd dobila delnic Austro-Americane za 7 milijonov kron; dalje sta si ti dve družbi zagotovili opcijsko pravico na posest tržaškega ladjarstva v znesku 4½ mil. kron. Ker je nastala na ta način nevarnost, da bo prišla tvrdka popolnoma v nemške roke, se je pogajala vlada še v spomladu 1914 z obema družbama in je dosegla, da sta oddali družbi svojo delniško posest konsorciju, ki ga je vodil dunajski Bankverein. Pogodba naj bi veljala do leta 1929, in Austro-Americana se je zavezala, da bo trajno varovala značaj avstrijskega podjetja. Vojska je vse spremenila in tudi Cosulichevo podjetje je šlo po novih potih, kar se vidi že v novem imenovanju »Cosulich, Società Triestina di Navigazione«. Lani je zgubil Cosulich enega najpridnejših svojih sinov, utonil je, sedaj mu je sledil.

Gospodarska direkcija izvozniskega združenja. Ministrstvo trgovine je pričelo izdelovati načrt uredbe o osnovanju, ustroju in poslovanju Gospodarske direkcije izvozniskega združenja. Osnovni načrt uredbe je izdelalo združenje samo in ga predložilo ministrstvu, da ga porabi.

Nadomestek za bencin. — Po časopisnih poročilih je neki Portugalec iznašel način, kako se bencin nadomesti s hidrolom pri motorjih, ki se poganjajo z eksplozijo. Preizkušnje so se z uspehom izvršile z motornim kolesom.

Lindbergh in aviatika v Ameriki. Po Lindberghovem oceanskem poletu se je zanimanje Amerikancev za aviatiko izredno dvignilo. Lindbergh je postal prvovrstno propagandno sredstvo, njegova slika visi v vseh ameriških šolah, njegova dela slikajo učitelji in duhovniki mladini za vzor. Po naročilu vlade mora on sam vršiti velike propagandne polete po vsej Uniji in govori na zborovanjih, kjer navdušenje za aviatiko visoko vzplameni. Po poročilih washingtonskega aviatičnega urada prihaja tja nešteto prošenj za dovoljenje dopustitve k skušnjam iz aviatike; v zadnjih tednih so izdali več kot 5000 takih pripustov. Aviatične šole lezejo kar iz tal, sprejemni pogoji so čimdalje bolj strogi. Pripravljajo 15 novih načrtov za prekoceanske polete. Pričakujejo, da se bo letalstvo v U. S. A. v doglednem času ravno tako razvilo kakor se je avtomobilstvo.

Gospodarske vesti. Na račun nemških reparacij bodo napravili pri Domžalah veliko radiopostajo. — Na koncu julija so našli v Avstriji še 137.000 podpiranih brezposelnih, med njimi 75.000 na Dunaju; v drugi polovici julija se je število njih znižalo za 26.000. — V Češkoslovaški so pa našli na koncu maja 52.470 direktno podpiranih, na koncu junija 45.460, torej dosti manj kot v Avstriji. — V vprašanju avstrijskih predvojnih dolgov vzdržuje reparacijska komisija svoje stališče, da je srebrni goldinar enak dvema srebrnima kronama. Avstrijci pravijo, da reparacijska komisija za tako odločbo sploh ni kompetentna. — Nemška zveza za surove železo je s prodajo litega surovega železa za september že začela. Ker ponuja neka izven zveze stoječa tvrdka nižje cene, je tudi zveza svoje cene surovega litega železa zelo znižala. — Standard Oil of Indiana je zvišala delniško glavnico od 250 na 350 milijonov dolarjev. — White Star Line je bila doslej v Newyorku zastopana po Mercantile Marine Co; sedaj je pogodbo predčasno odpovedala in bo prevzela njeno zastopstvo v U. S. A. Royal Mail. — Dva italijanska elektroindustrija, ki sta hotela delovno pogodbo spremeniti v neprilog delavcem, sta bila »posvarjena«. Ostaneta lahko doma, a morata vselej policiji povedati, kam gresla.

Izpremema naslova našega trgovskega muzeja v Berlinu. — Naslov bivšega muzeja za trgovino in industrijo naše kraljevine v Berlinu se sedaj glasi: »Jugoslavische Handelsstelle Aktiengesellschaft Berlin«.

Drobne vesti. V jeseni bodo sklicali novo konferenco avstrijskih nasledstvenih držav, da premotrijo na nji vprašanja predvojnih dolgov. — Na ogrskem denarnem trgu se je pojavilo pomanjkanje denarja, ki bo trajalo še naprej, do pozne jeseni. To pa zato, ker veže financiranje žitne kampanje, sadne kampanje, eksportnih transakcij, pozneje pa financiranje repne in vinske kampanje velike vsote denarja. — **Obtok bankovcev.** Ogrske Narodne banke, je znašal na koncu julija 465.9 milj. pengö. — Poljska vlada bo po nemškem vzorcu ustanovila centralo za nakup rži, ki bo delovala z državnimi sredstvi. Najprvo bodo nakupili 120.000 met. stotov rži in jo bodo spravili v mlinih in pri trgovcih; hočejo regulirati cene in zbrati rezerve za poznejši čas, poučeni po lanski skušnji. — V juniju je bilo priglašanih na Ogrskem 73 slučajev insolventne, v juliju samo še 50. — Do 31. oktobra velja znižanje carine za razne cunje in tekstilne odpadke iz Jugoslavije. — Lani so porabili v Avstriji 70.000 ton bencina, letos ga bodo ca. 40% več. Dvignil se je avtomobilni promet doma in naraslo je število iz inozemstva prihajajočih avtomobilistov. Poraba bencina bo letos enaka porabi bencina v Češkoslovaški in bo znašala dvajsetino nemške porabe. **Petroleja** kljub pomnoženim električnim napravam ne bodo porabili nič manj kot lani, ker je naraslo število traktorjev. — Ena najstarejših poljskih tvrdk usnja, Schreiber v Krakovu, je zašla v denarne težkoče, pasiva znašajo 65.000 dolarjev. Oškodovane so v prvi vrsti jugoslovanske usnjarske tvrdke, z manjšimi zneski tudi avstrijske. Schreiber bi rad izvensodno poravnava, pri čemur govorijo o 40 odstotni poravnalni kvoti. — Drugi del ogrskega komitatnega posojila v znesku 1 milijona funtov so dali komitatom na razpolago; 65% smejo komitati porabiti za gradbo cest, ostalo pa za druge produktivne investicije. — Švedsko-ameriški vžigalični koncern razpolaga v 33 državah z več kot 150 vžigaličnimi tovarnami in zaposluje nad 50.000 delavcev in nastavljenec.

Po svetu. V Avstriji pripravljajo zopet nove združitve tovarn v kovinski industriji. — V prvih sedmih letošnjih mesecih so prodali na Nemškem 8 milj. 40.000 met. stotov kalija, v isti dobi lanskega leta pa 6.880.000; dvig je zelo velik. — Velika tekstilna tovarna iz Lodža hoče zgraditi na Ogrskem novo tovarno sukna in jo bo opremila zaenkrat s 40 statvami. — Kljub opetovanju zavrnitvi po nemški vladi pripravlja odbor združenega nemškega premogovnega sindikata zopet nov predlog na pristojna uradna mesta za zvišanje cen premoga. — Poljska vlada carine pri importu žita ne bo zvišala. — Izkaz rumunske Narodne banke od srede julija navaja kovinski zaklad 7 milijard lejev ob obtoku bankovcev v znesku 21 mili-

jard lejev; obtok bankovcev je krit na tretjino. — Poljska vlada bo vzela iz prometa bankovce po 50 zlotov prve emisije od 28. febr. 1919. — Erdeljski saški gospodarski in finančni krogi hočejo ustanoviti v Braševu saško velebanko z glavnico 500 milijonov lejev, ki jih bodo ob udeležbi dunajskega »Bankvereina« in dunajske »Kreditanstalt« dobili od 30 najboljših erdeljskih denarnih zavodov. Ti zavodi bodo veljali kot podružnice velebanke. Ustanovni občni zbor se bo vršil najbrž tekom septembra. — Angleški parlament je odklonil predlog delavske stranke, naj se odpravi s 1. avgustom carina na sladkor in melaso, ter tudi predlog, naj se odpravijo premije in pospeševanja sladkornih rafinerij. — Vsled znižanja carine na ogrsko vino v prometu s Češkoslovaško so nakupili Cehi in Slovaki na Ogrskem večje množine vina. Spričo stagnacije na ogrskem vinskem trgu je to pravi oddihljaj. — Poljska premogovna konvencija, ki smo jo že omenili, urejuje notranje prodajne kontingente za posamezne premogovnike ter eksportne kontingente v Avstrijo, Češkoslovaško in Ogrsko; v druge dežele imajo posamezni premogovniki popolno eksportno prostost. — Prve letošnje uradne cenitve v Avstriji potrjujejo domnevo, da bo letošnji pridelek spet prav poseben ugoden. Razen rži, koje pridelek je približno tako velik kot lani, je pridelek glavnih žitnih vrst vsesok bistveno večji kot lanko leto. — V petrolejski industriji se vršijo velevažna posvetovanja, transakcije, spori, domnevanja. O teh pomembnih mednarodnih dogodkih bomo priobčili poseben članek. — **General Motors Corporation**, prodajni denarni zavod koncerna General Motors, je zvišal delniško glavnico na 50 milijonov dolarjev. — Znan Castiglioni, o katerem se je pred par leti toliko govorilo, je sedaj veledelehar bavarskih Motorenwerke A. G. To podjetje se odlikuje v zadnjem času po veliki ekspanzijski sili. — Vžigalice švedskega trusta so deloma pripuščene na berlinsko borzo. Glavnica trusta znaša 270 milijonov švedskih kron, razdeljenih na 90 milj. kron delnic A in 180 milj. kron delnic B. — Italijanske borze so do 22. t. m. zaprte. — Zanimanje za donavski velesejem v Bratislavi je zelo veliko. Naznanjeni so skupni prihodi iz Jugoslavije, Ogrske in Avstrije, obiski iz Kaire, Jeruzalema, Damaska, Bejruta, Malte, Carigrada itd. Glede nastanitve se je treba obrniti na bratislavsko trgovsko zbornico; vodja nastanitvenega urada je g. Snaha. — Rumunska trgovska bilanca za prvo letošnje polletje je bila s 1961 milijoni lejev aktivna; im-

port je znašal 16.860 milj. lejev, eksport 18.821 milj. lejev. V isti dobi lanskega leta je bila bilanca s 634 milj. lejev pasivna. — Zgledu newyorške Federal Reserve Banke sledijo sedaj drugi zavodi v Ameriki in znižujejo obrestno mero od 4 na 3½%. — Češkoslovaška zunanja trgovina izkazuje v juliju aktivnost 78.8 milijonov Kč. Jugoslavija je prodala Češkoslovaški za 9.300.000 Kč žive živine, za 12.300.000 Kč živil, za 12.150.000 Kč surovin itd., skupaj za 36.192.000 Kč; kupila je pa v Češkoslovaški za 51.370.000 Kč industrijskih izdelkov itd., skupaj za 55.487.000 Kč. Naša trgovska bilanca s Češkoslovaško je bila torej v juliju močno pasivna.

Hmelj.

Razstava hmelja. Od 4. do 11. sept. 1927 se bo vršila v Žalcu razstava hmelja, ki jo priredi Hmeljarsko društvo za Slovenijo. Namen ji je, pokazati zainteresiranim krogom, kaj in koliko zamore Slovenija glede hmeljarstva. Razstave, ki se priredi v šolskem poslopju v Žalcu, se morejo udeležiti le tisti hmeljarji Slovenije, ki so se v to svrhu že poprej priglasili. Zglasilne pole, ki se dobe pri Hmeljarskem društvu, je treba natančno izpolniti in vpsolati Hmeljarskemu društvu najkasneje do 21. avg. t. l. K razstavi se pripusti le dobro posušen, nežveplan ali kako drugače konserviran, letošnji (1927) hmelj, katerega je razstavljalec sam pridelal v večji množini (ne potom poskuševalnih nasadov ali gred). Po najmanj 2 kg težke vzorce bo nalašč v to svrhu od Hmeljarskega društva odposlana komisija na hmeljarjem domu lastnoročno dvignila od zaloge (kupa ali vreč), katera tehta najmanj 100 kg (istega blaga) in spravila v vrečice, ki se bodo vpričo hmeljarja zapečatile in označile ter odposlale Hmeljarskemu društvu. Hmeljarji morejo razstaviti tudi po več vzorcev ene vrste, ako le ti niso z ene in iste njive. Za vsak vzorec je treba izpolniti posebno zglasilno polo. Vpsolani hmeljni vzorci ostanejo last Hmeljarskega društva, ki ima pravico iste po razstavi prodati in skupiček uporabiti v kritje razstavnih stroškov, preostanek pa razdeliti med razstavjalce. Razsojevanje k razstavi pripuščene hmelja se vrši neposredno pred razstavo po komisiji, ki bo sestavljena iz zastopnika Ministrstva poljoprivrede, iz 2 udov Hmelj. društva, iz 4 drugih udov Hmelj. društva, ki si jih razstavjalci sami volijo in iz 2 hmeljskih trgovcev, ki jih imenuje Gremij Trgovcev v Celju. Izid razsojevanja in na podlagi tega izvršeno obdarovanje se bo razstavljalcem javilo na dan otvo-

ritve hmeljne razstave. Za darila ima hmeljarje Slovenije k mnogobrojni udeležbi v denarnih daril, podeljenih od Ministrstva poljoprivrede na razpolago. — Društveno vodstvo vabi vse zavedne hmeljarje Slovenije v mnogobrojni udeležbi te velevažne razstave!

TRŽNA POROČILA.

Sejmsko poročilo iz Maribora. Na svinjski sejem dne 12. avg. se je pripeljalo 331 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči od 5 do 6 tednov stari, komad 125 do 145 Din, 7 do 9 tednov 150 do 200, 3 do 4 mesece 360 do 420, 5 do 7 mesecev 450 do 480, 8 do 10 mesecev 550 do 650, 1 leto 1000 do 1100. 1 kg žive teže 10 do 11, mrtve 15 do 18 dinarjev. Prodalo se je 141 komadov.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 23. avg. t. l. ponudbe glede dobave 160.000 kg portland cementa; do 26. avg. pa glede dobave 5 motorjev za vrtilni tok. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. — Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 20. avgusta t. l. ponudbe glede dobave železne pločevine; do 25. avgusta t. l. glede dobave 1000 m tračnic in 2500 kg tračnih žebeljev; do 27. avg. pa glede dobave linoleuma in oliračev za noge. — Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 26. avgusta t. l. ponudbe glede dobave portland cementa. — Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 5. in 6. septembra t. l. ponudbe glede dobave raznega materiala (klingerit, grafit, loj, konoplja, boraks, salmijak, razna pločevina, razno železo, cink, azbest, jeklo, bakrene cevi, razne deske, papirna lepenka, šelak, kositer, steklo, linoleum itd.). — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 31. avgusta t. l. pri Državni šumski upravi v Beli Cerkvi glede oddaje v zakup pravice nabiranja brinjevih jagod. — Dne 1. sept. t. l. pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave raznega materiala (loj, steklen papir, smirkovo platno, milo za pranje, sveče, tovotna mast, parafin, grafit, negašeno apno, zamaški od plute, bencin, mavec, vosek itd.). — Dne 6. septembra t. l. pri Direkciji drž. žel. v Sarajevu glede dobave bele kovine za lokomotive in vagone ter glede dobave raznega kovinskega materiala. — Dne 7. septembra t. l. pri Direkciji drž. žel. v Zagrebu glede dobave mazalnih blazinic. — Predmetni oglasi z natančnimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled. — Pri Direkciji drž. železnic, ekonomsko odeljenje, v Ljubljani se bodo vršile naslednje ofertalne licitacije: Dne 6. septembra t. l. glede dobave bakrenih cevi; dne 7. septembra t. l. glede dobave vlačilnih kavljev in kolesnih obročev; dne 9. septembra t. l. pa glede dobave 8000 komadov mazalnih blazinic. — Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije.

Telefon 2578

Ustanovljeno l. 1886.

TOVARNA KISA

Telefon 2578

Ustanovljeno l. 1886.

Jernej Jelenič, Ljubljana, Stara pot 1

(poleg Leoniča) priporoča svoj priznani dobri (poleg Leoniča)

„**Majarončkov**“ špiritov in vinski kis ter prvovrsten kis za vlaganje sočivja.

Veletrgovina
kolonialne in
špeciarijske robe

Ivan Jelacín

Ljubljana

Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Težne in soljene
pastilke!

Zahvalujte ceniki!

Najboljša v materialu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.

Najlepše opreme, pouk v voženju
brezplačen.

Nizke cene tudi na obročna plačila.
ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

Ljubljana

Otroške majice, kratke noga-
barvah, kopalne hlače, flor-nogavice za ženske
in moške, kravate, žepne robce, ovrtnike,
manšetne gumbe, dežnike, palice, nahrbtnike,
dišave milo kupite najceneje pri

Josip Petelinc-u
Ljubljana, ob vodi blizu Prešernovega spomenika.
Na veliki!

TRG.-IND. D. D.

**TISKARNA
MERKUR**

Ljubljana

Gregorčičeva ul. 23

se priporoča za tisk
vsakovrstnih tisko-
vin za trgovino, obrt
in industrijo ter za
urade, društva i. t. d.

Lastna

KNJIGOVEZNICA

Telefon 2552

Veletrgovina

A. ŠARABON

v Ljubljani

priporoča

**špeciarijsko
blago**

raznoverstne žganje,
moko in deželne pri-
datke. - Raznoverstne
rudninsko vodo.

Lastna pražerna za ka-
vo in mlin za dišave z
električnim obratom.
Ceniki na razpolago!